

УДК 657.37

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Сергій Співак; Тетяна Королук; Ігор Ковальчук; Микола Шаюк

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
Тернопіль, Україна*

Резюме. Присвячено питанням формування та звітності на місцевому рівні. Викладено сучасні вимоги фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств та організацій, що передбачають засоби зв'язку для використання сучасних інформаційних систем та організації електронного документообігу. При цьому рівень ефективності підприємства залежить від обраної системи автоматизації діяльності. Сучасний ринок пропонує безліч програмних продуктів, здатних задовольнити потреби будь-якого споживача з урахуванням специфіки його діяльності. Тому при виборі ПЗ необхідно проводити ретельний моніторинг електронних продуктів, представлених на ринку, згідно з вимогами конкретного підприємства. Слід зазначити, що відповідний рівень автоматизації дозволить підвищити ефективність підприємства. Проаналізовано праці вітчизняних вчених та податкове законодавство. Проаналізувавши пропозиції ПЗ на ринку, пропонуємо зупинитися на програмному забезпеченні М.Е.Дос. Цей продукт містить повний спектр можливостей для ведення фінансової діяльності, складання та подання звітності до органів державної влади, надає можливість легкого переходу з іншого програмного продукту шляхом імпорту необхідної інформації. Розглянуто основні види та форми звітності. Проаналізовано їх основні класифікаційні ознаки, періодичності підготовки, термін подання. Розглянуто узагальнену методику подання звітності до державних органів. Основні переваги створення та подання податкової звітності в електронному вигляді визначаються шляхом запровадження електронних цифрових підписів. Наведено алгоритми створення та подання звітів. Встановлено підготовчі процедури й терміни подання податкової звітності різними способами до Державної фіскальної служби України. Відповідальність за ненадання, порушення термінів здавання, порушення процедури заповнення податкових звітів і недостовірність інформації несуть фізичні та юридичні особи, які є платниками податків, їх законними або уповноваженими представниками.

Ключові слова: звітність підприємств, форми звітності, терміни подання звітності, алгоритм подання звітності.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.06.087

Отримано 15.11.2024

UDC 657.37

FEATURES OF COMPANIES' REPORTING IN THE DIGITAL ECONOMY

Serhii Spivak; Tetyana Korolyuk; Igor Kovalchuk; Mykola Shayuk

*Ternopil Ivan Puluj National Technical University,
Ternopil, Ukraine*

Summary. This article is devoted to the issues of formation and reporting at the local level. The article sets out the modern requirements of the financial and economic activities of domestic enterprises and organizations, which provide for communication means for the use of modern information systems and the organization of electronic document flow. At the same time, the level of efficiency of the enterprise depends on the selected automation system. The modern market offers many software products capable of satisfying the needs of any consumer, taking into account the specifics of his activity. Therefore, when choosing software, it is necessary to conduct careful monitoring of electronic products presented on the market,

according to the requirements of a particular enterprise. It should be noted that the appropriate level of automation will increase the efficiency of the enterprise. When writing the article, the works of domestic scientists and tax legislation were analyzed. Having analyzed the software offers on the market, we suggest focusing on the M.E.Doc software. This product contains a full range of capabilities for conducting financial activities, compiling and submitting reports to state authorities, and provides the ability to easily switch from another software product by importing the necessary information. The paper considers the main types and forms of reporting. Their main classification features, preparation frequency, submission deadlines are analyzed. The article considers a generalized methodology for submitting reports to state bodies. The main advantages of creating and submitting tax reports in electronic form are determined by the introduction of electronic digital signatures. Algorithms for creating and submitting reports are presented. Preparatory procedures and deadlines for submitting tax reports in various ways to the State Fiscal Service of Ukraine are established. Responsibility for failure to submit, violation of submission deadlines, violation of the procedure for filling out tax reports and unreliability of information are borne by individuals and legal entities who are taxpayers, their legal or authorized representatives.

Key words: enterprise reporting, reporting forms, reporting submission deadlines, reporting submission algorithm.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.06.087

Received 15.11.2024

Постановка проблеми. Формування звітності є завершальним етапом визначення результатів бухгалтерського, податкового та фінансового обліку. Звітність підприємства відображає загальний стан підприємства, його активів та зобов'язань. Для підвищення ефективності управління підприємством важливу роль відіграє впровадження управлінського обліку з метою отримання оперативної, достовірної та зрозумілої інформації, яка слугуватиме для аналізу, порівняння та прийняття рішень. Практичне значення процесу формування звітності полягає у використанні показників для визначення точності отримання доходу підприємством і визначення суми обов'язкових податків і платежів. У зв'язку з цим для складання та подання звітності компанії були представлені відповідні вимоги для отримання ефективного результату при опрацюванні її показників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню питань складання та подання звітності підприємств присвячені праці багатьох вітчизняних науковців, зокрема Бруханського Р. Ф., Ткаченка І. Т., Задорожного М.-З. М., Сушка Н. І. та інших. Проте, враховуючи актуальність даної теми дослідження, в умовах цифрової економіки та постійних законодавчих змін багато питань потребують подальшого удосконалення.

Метою дослідження є розгляд основних аспектів формування електронної звітності підприємства, методики та алгоритму подання підприємствами звітності з урахуванням впливу цифровізації економіки.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено такі наукові завдання: проаналізувати склад та структуру звітності підприємств; нормативно-правову базу заповнення та подання звітності до контролюючих органів; визначити методику та алгоритм формування звітності підприємства; проаналізувати переваги та недоліки застосування електронного документообігу.

Виклад основного матеріалу. При здійсненні своєї діяльності підприємства керуються чинним законодавством України. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» визначає основні вимоги та відповідальність підприємств за ведення бухгалтерського обліку й складання звітності для суб'єктів усіх форм власності та видів діяльності[1]. Під час здійснення бухгалтерського, податкового та фінансового обліку інформація накопичується, групується за різними критеріями та узагальнюється у відповідних звітах.

Таким чином, під звітністю розуміють певну систему накопичених взаємопов'язаних показників, які характеризують господарську діяльність підприємства, що відображають стан і фінансові результати діяльності за певний відрізок часу. Дані, що відображаються у звіті, повинні містити повну та достовірну інформацію, що відповідає інтересам як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів. Це пов'язано з тим, що помилки та спотворення в інформації, що міститься у звіті, можуть вплинути на управлінські рішення та економічну ефективність керівництва в майбутньому. Під час управління бізнесом створюються і подаються різні форми звітності. Залежно від кінцевого користувача інформації звітність ділиться на дві частини – внутрішню і зовнішню (див. рис. 1).

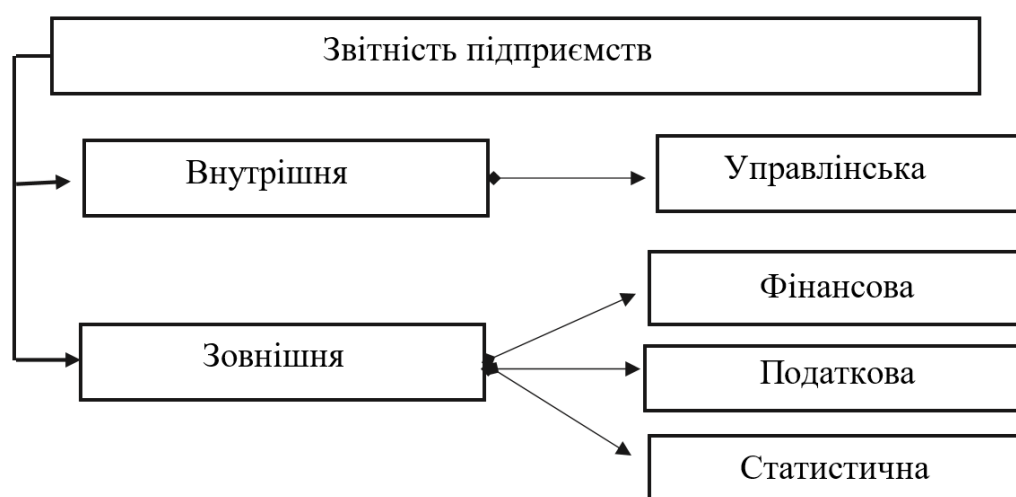

Рисунок 1. Види звітності підприємств

Розроблення, форми та порядок упровадження управлінської звітності на підприємствах не регламентується законодавством, тому суб'єкти господарювання самостійно впроваджують необхідні форми звітності відповідно до їх потреб та облікової політики. Впровадження ефективної системи управлінської звітності, що відповідає сучасним практикам управління, з використанням сучасного програмного забезпечення та документообігу дозволяє значно підвищити ефективність системи управління підприємством. Оскільки управлінська звітність дозволяє детально аналізувати інформацію різного характеру, зокрема кількісні та якісні показники в розрізі напрямів діяльності, систематизуючи їх для прийняття управлінських рішень. Форму, структуру та зміст управлінської звітності підприємства визначають самостійно та врегульовують їхній обіг, виходячи з інформаційних потреб користувачів різних рівнів системи управління.

Користувачі зовнішніх видів звітності – це різні фінансові органи, державні установи, банківські установи, інвестори, а також покупці та постачальники. Форми, процедури складання, основні відомості та показники зовнішньої звітності чітко регулюються чинним законодавством з установленим терміном подання кожної форми.

Фінансова звітність підприємства як основний компонент бухгалтерської звітності включає інформацію про фінансові результати діяльності та грошові потоки підприємства за певний період. Розглянемо детальніше склад звітних форм (див. табл. 1).

Таблиця 1. Склад форм річної фінансової звітності

Вид	Склад	Нормативна база	Хто подає
Повна	Форма № 1. Баланс (Звіт про фінансовий стан); Форма № 2. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід); Форма № 3. Звіт про рух грошових коштів; Форма № 4. Звіт про власний капітал	П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Середнє та велике підприємство (окрім середніх підприємств, що зобов'язані або добровільно складають звітність за МСФЗ)
	Форма № 5. Примітки річної фінансової звітності	Наказ Міністерства фінансів № 302	
	Форма № 6. Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами»	П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами»	
Скорочена	Фінансова звітність малого підприємства: Форма № 1-м. Баланс. Форма № 2-м. Звіт про фінансові результати	П(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність»	Мале підприємство
	Фінансова звітність мікропідприємства: Форма № 1-мс. Баланс. Форма № 2-мс. Звіт про фінансові результати		

Статистична звітність базується на даних бухгалтерського та операційного обліку для визначення узагальнених показників.

Податкова – створюється на основі даних податкового обліку, які визначають податкову базу і суму сплати податку. На даний час документом, що регулює питання оподаткування, є Податковий Кодекс України (ПКУ), в якому використовується термін «податкова звітність», який зазвичай надає інформацію про деталі створення та подання цих звітів.

Вчені по-різному подають суть категорії «податкова звітність», проте на сьогодні в економічній літературі немає єдиного трактування цієї категорії, хоча підходи не дуже різняться між окремими науковцями.

У нормативних документах чітко визначено поняття «податкова звітність» у порядку отримання податкової звітності платників податків в органах Державної податкової служби України та затверджених Методичних рекомендацій з комп'ютерного опрацювання, в якій зазначається, що податкова звітність – це документ, який відповідно до Податкового Кодексу подається платником податків до органу Державної фіскальної служби, де проводиться нарахування податків та їх сплата [4].

Основним видом податкової звітності, що формується та подається суб'єктами господарювання є податкова декларація, що містить інформацію про суми обчислених та сплачених податків. Згідно з ПКУ «податкова декларація (розрахунок) – це документ, що подається платником податків до контролюючого органу у терміни, встановлені законодавством, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податку (обов'язкового платежу)» [2].

До основних форм податкової звітності відносять:

1. **Декларацію з податку на прибуток.** Особливістю подання даної декларації є визначення базового податкового (звітного) періоду для платників податку на прибуток – один рік чи один квартал. При цьому основним критерієм для подання квартальної звітності підприємствами є величина чистого доходу за попередній рік, що перевищує 40 млн грн (пп. «в» п. 137.5 ПКУ; пп. 137.4 ПКУ).

2. **Декларацію з податку на додану вартість.** Вимога бути платником ПДВ визначена п. 181.1 ПКУ, якщо сума доходу (реєстраційний ліміт з ПДВ) за останні 12 календарних місяців дорівнює або перевищує 1 млн грн.

3. **Декларацію єдиного податку.** Платники єдиного податку подають звітність за рік або квартал залежно від групи, на якій перебувають.

4. **Об'єднану звітність з ПДФО та ЄСВ,** – обов'язковий вид звітності, який подають усі суб'єкти господарювання. В ній розкриваються питання сум нарахованих та сплачених податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску.

5. **Декларацію про майновий стан і доходи.** Форма декларації передбачає *виокремлення податкових зобов'язань* з ПДФО при визначенні мінімального податкового зобов'язання фізичними особами – підприємцями (крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування) – власниками, орендарями, користувачами на інших умовах земельних ділянок, віднесених до сільськогосподарських угідь.

6. **Декларацію акцизного податку,** подається у випадку, коли згідно зі статтею 212 ПКУ суб'єкта господарювання визначено платником акцизного податку. Її потрібно подавати лише у тих періодах, коли провадилася господарська діяльність з підакцизними товарами та за якими виникають податкові зобов'язання.

7. **Декларацію з місцевих податків та зборів:**

- **Податкова декларація з плати за землю,** період подання – рік, щомісячно.
- **Податкова декларація з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки,** період подання – рік.
- **Податкова декларація з транспортного податку,** подається щорічно.

Цифровізація економіки кардинально змінює підходи до ведення бізнесу, комунікації та опрацювання інформації. У цій новій реальності особлива увага приділяється формуванню податкової звітності, яка стає складнішою через використання сучасних технологій.

Один з ключових аспектів цифрової економіки – це автоматизація. Завдяки впровадженню програмного забезпечення для обліку та звітності, підприємства можуть скоротити час, необхідний для підготовки податкових документів. Системи, що інтегрують бухгалтерський облік і податкову звітність, дозволяють зменшити ймовірність помилок і забезпечити точність даних. Цифрові формати звітності (наприклад XML) дозволяють автоматизувати опрацювання даних на рівні державних органів та дозволяють бізнесу не тільки формувати звітність, а й здійснювати глибокий аналіз даних для виявлення податкових ризиків, оптимізувати податкові платежі та зменшити податкове навантаження.

Для подання податкової звітності в електронному вигляді необхідно дотримуватися загальної методики формування податкової звітності:

1. **Збір первинних документів:**

- Рахунки.
- Накладні.
- Платіжні доручення.

2. **Опрацювання даних:**

- Введення документів у бухгалтерську систему.
- Перевірка на коректність (дата, суми, контрагенти).

3. **Формування звітності:**

- Вибір типу податкової звітності (ПДВ, податок на прибуток, тощо).
- Автоматичне формування звіту за обраний період.
- Перевірка та корекція звітних даних.

4. **Аналіз звітності:**

- Оцінювання фінансових показників.
- Виявлення можливих податкових ризиків.

5. **Затвердження звітності:**

- Внутрішнє погодження (керівництво, бухгалтерія).
- Підписання документів.

6. **Подання звітності:**

- Вибір способу подання (електронно/паперова форма).

- Подання звітності до податкових органів.
- Отримання підтвердження про прийняття звітності.

7. Архівація документів:

- Зберігання електронних та паперових копій звітності.
- Організація архіву для аудиту.

8. Моніторинг та корекція:

- Перегляд змін у податковому законодавстві.
- Внесення коректив у звітність за необхідності.

Така методика охоплює всі ключові етапи формування та подання податкової звітності, забезпечуючи своєчасність і точність виконання обов'язків перед податковими органами. Регулярне виконання цих кроків допоможе уникнути помилок і штрафів. Порядок формування податкової звітності за допомогою ПЗ М.Е.Дос на основі даної методики можна представити за допомогою схеми (рис. 1).

Формування звітності в умовах цифрової економіки є складним, але необхідним процесом. Автоматизація, аналітика даних та адаптація до міжнародних стандартів відкривають нові можливості для бізнесу. Проте разом з цими можливостями виникають нові виклики, які потребують уваги та рішень на рівні державних органів і самих підприємств. Упровадження інновацій у сфері податкової звітності є ключовим фактором для успішної діяльності в сучасному бізнес-середовищі.

Цифрові технології дозволяють бізнесу не тільки формувати звітність, а й здійснювати глибокий аналіз даних. Це може допомогти виявити податкові ризики, оптимізувати податкові платежі та зменшити податкове навантаження. Підприємства, які впроваджують аналітичні інструменти, можуть краще адаптуватися до змінюваного податкового законодавства.

Рисунок 1. Порядок формування звітності в ПЗ М.Е.Дос

З упровадженням цифрових технологій постають нові виклики, зокрема щодо конфіденційності даних. Підприємства повинні дотримуватися норм захисту інформації, щоб уникнути витоків даних та можливих штрафів. Це вимагає інвестицій у системи кібербезпеки та навчання персоналу.

Проте основними перевагами подавання електронної звітності є:

- зменшення затрат робочого часу бухгалтерів;
- наявність підтвердження прийняття звітності;
- швидкість опрацювання інформації;
- забезпечення конфіденційності;
- автоматичне генерування електронних форм звітності та завантаження архіву;
- використання аналітичних інструментів.

Висновки. Визначено основні аспекти формування і подання звітності. Розглянуто узагальнену методику та порядок подання звітності до державних органів. Визначено основні переваги формування та подання звітності в цифровому вигляді з накладенням електронного цифрового підпису. Наведено методику та алгоритм формування, подання, зберігання та аналізу звітності. Впровадження програмного забезпечення для системи обліку вимагає чіткого визначення функціональних можливостей, що дозволять забезпечити системи управління підприємства необхідними даними фінансового та управлінського обліку, чітку взаємодію всіх користувачів інформації, надавати дані для оперативного аналізу та представлення формувати регламентовану та можливість створювати й модифікувати управлінську звітність відповідно до потреб підприємства та вимог законодавства.

Conclusions. In the process of research, the main aspects of the formation and submission of reports were identified. The article considers the generalized methodology and procedure for submitting reports to state bodies. The main advantages of forming and submitting reports in digital form with an electronic digital signature are identified. The methodology and algorithm for forming, submitting, storing and analyzing reports are presented. The implementation of software for the accounting system requires a clear definition of functional capabilities that will allow the enterprise's management system to provide the necessary financial and management accounting data, clear interaction of all information users, provide data for operational analysis and presentation, form regulated and the ability to create and modify management reporting in accordance with the needs of the enterprise and legal requirements.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 13.10.2024)
2. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI [із змінами та доповненнями]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17ed20201107#Text> (дата звернення: 13.10.2024)
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73 [із змінами та доповненнями]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/Re22868?ap=1> (дата звернення: 13.10.2024)
4. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. Фінансова та управлінська звітність вітчизняних підприємств. Економіка і організація управління. 2020. № 1 (37). С. 49–59. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2020.1.5>
5. Співак С., Корольок Т., Дерейчук О. Організаційні аспекти та інформаційне забезпечення процесу формування звітності підприємств. Галицький економічний вісник. 2024. Том 87. № 2. С. 116–121. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.02.116
6. Порядок подання фінансової звітності: постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF/ed20140101> (дата звернення: 13.10.2024).
7. Алгоритм подання звітності з використанням сервісу «Електронний кабінет платника». URL: <https://dn.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-485163.html> (дата звернення: 13.10.2024)

References

1. Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini [About accounting and financial reporting in Ukraine] Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 No. 996. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (accessed: 13 October 2024).
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010) “Tax Code of Ukraine”. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20201107#Text> (accessed: 13 October 2024).
3. National Accounting Regulation (Standard) 1 “General Requirements for Financial Reporting” dated 07.02.2013 No. 73 [with amendments and supplements]. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/Re22868?an=1> (accessed: 13 October 2024).
4. Hevlych L. L., Hevlych I. H. (2020) Finansova ta upravlinska zvitnist vitchyznianskykh pidpriemstv [Financial and management statements of domestic enterprises]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, no. 1 (37), pp. 49–59. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2020.1.5>
5. Spivak S., Korolyuk T., Derejchuk O. (2024) Orhanizacijni aspekty ta informacijne zabezpechennja procesu formuvannja zvitnosti pidpriemstv [Organizational aspects and information support of the process of forming enterprise reporting]. *Ghalyckyj ekonomichnyj visnyk [Galician economic journal]*, tom 87, no. 2, pp. 116–121. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.02.116
6. Procedure for submitting financial statements: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 28, 2000, no. 419. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF/ed20140101> (accessed: October 13, 2024).
7. Alghorytm podannja zvitnosti z vykorystannjam servisu “Elektronnyj kabinet platnyka”. Available at: <https://dn.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-485163.html> (accessed: 13 October 2024).